

Sociale Afstand, een actueel concept?

Harry BG Ganzeboom

Vrije Universiteit Amsterdam, Afdeling Sociologie

Afscheidssymposium Bart Bakker

Den Haag, 30 maart 2023

Twee jonge onderzoekers

- Jaap Dronkers, onze gemeenschappelijke *root*.
- De SISWO werkgroepen Longitudinaal en Sociale Stratificatie, nu nog steeds actief als Interuniversitaire Werkgroep Sociale Ongelijkheid in de Levensloop [ISOL]
- Bakker, Bart FM, Jaap Dronkers, and Harry BG Ganzeboom. 1984. *Social Stratification and Mobility in the Netherlands: A Collection of Recent Contributions to the Study of Social Inequality in a Modern Western Society: Data, Trends and Comparisons*. Amsterdam: SISWO.
- Nog een root: Jan de Leeuw?

De dissertatie

- Bakker, Bart FM. 1992. *Sociale Afstand, Sociale Status. De Sociale Status van Werkenden, Niet-Werkenden en Vrouwen*. [PhD thesis UVA] Nijmegen: ITS.
- Merkwaardig: 'beroep' komt niet voor in de titel, maar in feite is het een studie van beroepshiërarchie van Nederland.
- SAS: Sociale Afstand Schaal voor de CBS Beroepenclassificatie 1984.
- Voor
  - beroepen van werkenden
  - arbeidsmarkt posities van niet-werkenden (zonder beroep)
  - en....: vrouwen (??).

Data en methodologie

- Gegevens: Arbeidskrachtentelling 1985.
- Opdeling van beroepen naar 98 beroepsklassen: 81 gesalarieerden, 17 zelfstandigen; + 8 arbeidsmarktposities van personen zonder werkkring.
- 106*106 kruistabel: beroep man * beroep vrouw.
- Correspondentie / canonische correlatie analyse → schaalscores.
- (Validatie (o.m.):) Loglineair rij- en kolommodel leidt tot een zeer sterk gelijkend schaling van beroepen (en arbeidsmarktposities).

Drie manieren om de beroepenhierarchie in een schaal uit te drukken

- Prestige: de beoordeling van het aanzien van beroepen in de samenleving
  - Subjectief
  - Gaat vaak maar over een beperkt aantal beroepen
- Sociaal-economische schaling van beroepen: in feite gemiddelde opleiding en inkomen van beroepsbeoefenaren
  - Circulair?
- Sociale afstandschalen: welke beroepen zijn met elkaar getrouwd?
  - Algemener: welke beroepen zijn geassocieerd via sociale interactie?
  - Kan ook op vriendschapstabellen, schoonvadertabellen.
  - Toepasbaar in historische data (via beroepen op huwelijksakten)

Voorgangers

- Laumann, Edward O, and Louis Guttman. 1966. “The Relative Associational Contiguity of Occupations in an Urban Setting.” *American Sociological Review* 31(2): 169–78.
- Stewart, Alexander, Keith Prandy, and Robert M Blackburn. *Social Stratification and Occupations*. Springer.
- Internationaal worden sociale afstandschalen ook wel CAMSIS [Cambridge Social Interaction Scales] genoemd.

Problemen van sociale afstandschalen

- Niet iedereen heeft een partner.
- De data zijn dun. Om een betrouwbare sociale afstandschaal te maken heb je veel meer data nodig dan voor een prestige- of een SEI-schaal.
- Data hebben veelal betrekking op bestaande huwelijken, niet op voorhuwelijkse beroepen.
- De technieken zijn niet ingewikkeld, maar het loopt toch minder gemakkelijk dan bij prestige of SEI.
- Confounding door opleidingen van de huwende partners. Is sociale afstand tussen beroepen niet stiekum opleidingshomogamie?

Voordelen van sociale afstandschalen

- Door en door sociologisch: wie accepteert wie als vriend, buur of huwelijkspartner?
- In feite: een gedragsmatige operationalisatie van wat prestigeschalen proberen te meten.
- Gemakkelijk toepasbaar op historische data – via huwelijksakten (Maas & Van Leeuwen).

Wat vond ik ervan?

- De praktische problemen om tot een betrouwbare schaal te komen leken me groot.
  - Zo'n 106×106 kruistabel is te groot en te dun.
- Zeker in vergelijking met de constructie van SEI schalen:
  - Ganzeboom, Harry BG, Paul M De Graaf, and Donald J Treiman. 1992. "A Standard International Socio-Economic Index of Occupational Status." *Social Science Research* 21(1): 1–56.
  - Dit construeerde de ISEI, een international social-economische schaling van beroepen.
- Pas veel later ging ik de conceptuele voordelen van een sociale afstandschaal zien en nam ik zelf de proef op de som:
  - Meraviglia, Cinzia, Harry BG Ganzeboom, and Deborah De Luca. 2016. "A New International Measure of Social Stratification." *Contemporary Social Science* 11(2–3): 125–53.
  - Dit construeerde de ICAMS, een international sociale afstandschaal voor beroepen.
  - (Stom genoeg vermeldde de titel van het artikel niet beroep en ook niet social afstand.)

De gemiste kans

- Bakker, Bart FM, Inge Sieben, Paul Nieuwbeerta, and Harry BG Ganzeboom. 1997. “Maten voor Prestige, Sociaal-Economische Status en Sociale Klasse voor de Standaard Beroepen Classificatie 1992.” *Sociale Wetenschappen* 40(1): 1–22.
- Mooi artikel, ruim geciteerd, maar de SAS komt er niet in voor.

De thesis van Vivian Baars - opzet

- Baars, Vivian. 2020. *International or Country-Specific Measurement of Occupational Stratification? The Case of the Netherlands*. [MA thesis] Utrecht NL: Research Master's Programme: Methodology and Statistics for the Behavioural, Biomedical and Social Sciences Utrecht University.
- Replicatie van Bart's dissertatie en Ganzeboom's ISEI constructies: NLSIS en NLSEI. Vergelijking met ICAMSIS en ISEI.
- EBB 2016-2018, N > 61000, ISCO-2008 & BRC-2014.
- Validatie op ESS R6-R9. MTMM model.

Baars (2020) - Resultaten

- NLSIS en NLSEI correleren ca. 0.90
- NLSIS doet het een klein beetje beter dan NLSEI.
- NLSIS doet het wat beter dan ICAMISIS.
- NLSEI doet het slechter dan ISEI.
- ISEI is de beste schaling van beroepen, ook binnen Nederland!
- Treiman constant confirmed!